

Estructura de com va ad apareixer lo curs

CURS BASIC DE VALENCIÀ

Inici del curs

Genero

Creacio del femeni

Masculi acabat en vocal

Regla general

Regles especials

Masculi acabat en consonant

Regla General

Regles especials

Masculi extret del femeni

Plural - Numero

Plural masculi

Regla general

No admeten plural

Classes de plural

Paraules invariables

Paraules sense singular

Plural femeni

Regla general

Regles especials

Els Adjectius

Grau positiu

Grau comparatiu

Grau superlatiu

Els diminutius

Els aumentatius

Els despectius

Els articuls

Determinats o definitis

Masculins

Femenins

Neutres

Indeterminats o indefinits

Els pronoms personals

Forma dels pronom segons la seua posicio

Un verp i dos pronos. (Binaries)

Un verp i tres pronoms (Ternaries)

Un verp i quatre pronoms (Quaternaries)

Els pronoms demostratius

Invariables

Els pronoms possessius

Els numeros

Cardinals

Ordinals

Partitius

Multiples

Colectius

Quantitatius indefinits

Els pronoms relatius

Els pronoms Interrogatius i exclamatius

L'adverbi

Classificacio

La preposicio

Combinacions de preposicions

La conjuncio

Classes

L'interjeccio

Classes

Les contraccions
Els apocops
Anexos i consideracions
Algunes notes sobre alguns signes de puntuació

CURS BASIC DE VALENCIÀ

Creat per Llengua Valenciana Si.

En primer lloc vull fer cert preambul dient que la llengua valenciana es una llengua dolça, melodiosa i fàcil de aprendre.

Fon la primera llengua romanç en tindre diccionari propi, aixina com tambe fon la primera en tindre un Sigle d'Or, i uns classics sense igual, Joanot Martorell, Sor Isabel de Villena, Sant Vicent Ferrer, Fray Bonifaci Ferrer... i un llarc etcetera.

L'idioma valencià es la llengua que sempre s'ha parlat en les comunitats de Castello, Valencia i Alacant, lo que ara es coneix com Comunitat Valenciana, L'Antic Regne de Valencia.

Este curs basic de valencià, son unes regles d'us, unes directrius a seguir, que acompanyades de les Normes d'El Puig, que es l'ortografia, la flexio verbal que sera lo proxim curs a emetre per, Llengua Valenciana Si, i sobre tot, un vocabulari valencià, te faran parlar un valencià, quan menys, correcte, i en lo que podras comunicar-te en soltura.

Inici del curs

Genero

Es lo que distinx lo sexe de les persones o coses. Eixemple.: Cosi -> Masculi – Cosina -> Femeni.

Creacio del femeni

Per a la creacio del femeni se prenen com a base les paraules en masculi.

Masculi acabat en vocal

Regla general

Lo femeni se realisa en les lletres, “a” i “e”, encara que la paraula en masculi acabe en, “e”. Eixemple.: Ample -> Ampla.

Regles especials

Masculi acabat en vocal tonica. Lo femeni se forma afegint la particula, “-na”. Eixemple.: Veï -> Veïna. Excepte els monosilaps, cru i nu, que formen el seu femeni aixina, crua i nua.

Masculi acabat en “e” i “o” atones. Canvien dites, “e” o “o”, per una “a”. Eixemples.: Alumne -> Alumna. – Esquerro -> Esquerra.

Masculi acabat en “i” i “u” atones. Lo femeni se forma afegint una, “a”. Eixemple.: Operari -> Operaria. Excepte, rei, que forma el seu femeni com, reina.

Paraules acabades en, “-cu”. Lo femeni se forma canviant la terminacio, “-cu”, per –“qua”. Eixemple.: Oblicu -> Obliqua.

Masculi acabat en els diftoncs, “-au”, “-iu”, “-ou”. Lo femeni se forma canviant la “u” per la silaba, “va”. Eixemples.: Esclau -> Esclava. – Nou -> Nova – Repressiu -> Represiva.

Lo diminutiu, “-iu”. Fa el seu femeni afegint la lletra, “a”. Eixemple.: Chiquiu -> Chiquiua Excepcio, la paraula, “suau”, que en femeni s'escriu igual.

Masculi acabat en lo diftonc, “-eu”. Unes vegaes se fa canviant la, “u”, per una, “a”, i unes atres vegaes s'afig eixa, “a” al final. Eixemples.: Europeu -> Europea – Meu -> Meua

Hi ha paraules que no canvien de genero, i a soles s'identifica este pel context o l'articul que duga davant.

Masculins acabats en lo diftonc, “-ai”. Lo femeni se forma sustituint la, “i” per la paraula, “-ya”. Eixemple.: Lacai -> Lacaya.

Masculi acabat en consonant

Regla general

Se l'afeg una, "a" al final de la paraula. Eixemple.: Blanc -> Blanca.

Regles especials

Masculi acabat en, "-p", "-t", "-c", "-f". En molts casos canvien dites consonants per les consonants, "-b", "-d", "-g", "-v", i ad estes se les afeg la lletra, "a". Eixemples.: Llop -> Lloba – Amic -> Amiga – Vert -> Verda – Serf – Serva. Excepcio, "Llest", que fa el seu femeni com, "Llesta".

Les paraules acabades en, "-as", canvien dit sufix per, "-ssa". Eixemple.: Las -> Lassa

Els participis, i molts adjectius i noms acabats en, "-es". Fan el seu femeni a soles afegint una, "a". Eixemples.: Estes -> Estesa – Espes – Espesa – Profes -> Profesa.

Paraules acabades en, "-is". Unes formen el seu femeni a soles afegint la lletra, "a", uns atres canvien dit sufix per, "-issa". Eixemples.: Lluïs -> Lluïsa – Omis -> Omissa

Paraules acabades en, "-os". Fan el seu femeni afegint a soles una, "a". Eixemple.: Precios -> Preciosa. Excepcions. Gros -> Grossa – Talòs -> Talossa - Ros -> Rossa

Masculins acabats en, "-us". Se formen afegint una, "a". Eixemple.: Difus -> Difusa

Els gentilicis que acaben en, "-s". Se les afeg una, "a". Excepcions.: Rus -> Russa – Suïs -> Suïssa

Les paraules que indiquen carreccs, tituls o professions. Se fa el seu femeni en la terminacio, "-esa". En alguns casos hi ha que canviar la, "c" per la, "qu" o la, "t" per la, "d". Eixemple.: Duc -> Duquesa – Abat -> Abadesa – Alcalde -> Alcaldesa

Masculins acabats en, "-ig". Se canvia dit sufix per est atre, "-ja". Eixemple.: Roig -> Roja.

Masculins acabats en, "-lec", (atona). Lo femeni se forma canviant lo sufix, "-lec", per, "-loga". Eixemple.: Analec -> Analoga.

Masculins acabats en, "-tor", "-dor". Quan indiquen carrecc o professio. En alguns casos a soles afigen una, "a" al final, i en alguns casos concrets canvien els sufixos, "-tor" o "-dor", per "-triu". Eixemple.: Rector -> Rectora – Emperador -> Emperadora – Actor -> Actriu.

Hi ha que tindre en conte que moltes vegades existixen les dos possibilitats d'efectuar lo femeni, afegint la "-a", o afegint, "-triu", pero tambe hi ha que tindre en conte que la majoria de les vegades el seu significat varia. Eixemple.: Motor -> Motora -> Embarcacio chicoteta proveïda de motor. (NO es lo femeni de, motor). -> Motriu -> Femeni de motor, "La força motriu".

Hi ha paraules que canvien el seu radical per a formar lo femeni. Eixemple.: Pare -> Mare.

Hi ha paraules que son iguals per a lo masculi i per al femeni, el seu genero s'identifica pel context de la frase, i sobre tot per l'articul que du davant.

Noms d'animals. Els noms d'animals solen ser invariables per al masculi i femeni. Eixemple.: Una ballena mascle. -> Una ballena femella.

Hi ha paraules que lo masculi i lo femeni de les mateixes, volen dir coses distintes. Eixemple.: El fi. (Proposit). - La fi (Acabament)

Hi ha paraules que'l seu femeni canvia de tamany. Eixemple.: Barco, es mes gran que Barca.

Substantius acabats en, "-or" que provenen d'adjectius qualificatius. Eixemple.: Vert -> Verdor (La verdor). Excepcions. Amor, Sabor, Honor, Dolor, que son masculins.

Adjectius que expressen sensacions

Molts d'estos adjectius fan el seu femeni afegint lo sufix, "-ea". Eixemple.: Trist -> Tristeia.

Masculi extret del femeni

La regla general es que lo femeni se fa a partir del masculi, pero en lo cas que mos ocupa, lo masculi se realisa a partir del femeni, afegint lo sufix, "-ot". Eixemple.: Nina -> Ninot – Cullera -> Cullerot

Substancies abstractes acabades en, "-or", que normalment solen ser femenines. Eixemple.: La calor -> Lo calor.

Plural - Numero

Lo plural indica que la quantitat o numero a tindre en conte de algo en concret, es mes d'uno.

Hi ha que tindre en conte que totes les paraules acabades en, "-s", o, "-es", no son plurals. Eixemple.: Analisis, (No es plural, Lo analisis)

Concordança. Açò vol dir que tant lo sustantiu con l'adjectiu i l'articul en lo verp tenen que coincidir en genero i numero. Eixemple.: Joan som ravachola quan menjeu. No es correcte. Deuria ser, Joan es ravachol quan menja.

Plural Masculi

Regla General

S'afeg una, “-s” al final de la paraula en singular. Eixemple.: Llaurador -> Llauradors.

No admeten plural

Els noms propis. Eixemple.: Joan.

Certs noms comuns de materia o massa. Eixemple.: Tabac.

Adjectius abstractes no quantitativs, Eixemple.: Vellea.

Alguns noms de ciències, tècniques, doctrines... Eixemple.: Catolicisme.

Noms de malalties, plagues, Eixemple.: Artrosi

Classes de plural

Hi ha algunes classes de plural molt puntuals i específics que s'escapen al objectiu d'este curs basic. Anem a citar un dels mes significatius. Paraules que'l seu plural significa algo distint al singular. Eixemple.: La medicina -> Ciència, medicaments – Les Medicines -> solament els medicaments.

Paraules acabades en vocal tonica. fan el seu plural afegint lo sufix, “-ns”. La, “n”, tambe sol apareixer en els seus derivats. Eixemple.: Singular -> Pa – Plural -> Pans – Derivada -> Panera. Excepcions.: Els noms de les lletres, Eixemple.: Be -> Bes. Les notes musicals, Eixemple.: La -> Las. I les paraules, Pure, Te, Fe, Perque, Tatu, Bambu, Grisu, Merce, Frenesi, Cliche, Huri, Nu i Cru, que lo fan afegint una sola, “s”. Tambe com excepcio, hi ha un grup de paraules acabades en “-e” atona que tambe fan el seu plural afegint lo sufix, “-ns”, estes son; Argue, Ase, Cofre, Cove, Home, Image, Jove, Marge, Orde; Orfe, Orgue, Rave, Tave, Terme, Verge.

Paraules acabades en, “-a” atona. El seu plural se forma canviant la, “-a” final per lo sufix, “-es”. Eixemple.: Caixa -> Caixes.

Casos especials segons siga la consonant que precedeixca a la “-a”

-ca, plural, -ques. Eixemple.: Traca -> Traques.

-ça, plural, -ces. Eixemple.: Traça -> Traces

-ga, plural, -gues. Eixemple.: Manga -> Manegues.

-ja, plural, ges. Eixemple.: Pluja, Plugues.

-qua, plural, -qües. Eixemple.: Oblicua -> Obliqües.

-ga, plural, -gües. Eixemple.: Ambigua -> Ambigües.

Paraules cabades en vocal atona que no siga, “-a”. S'aplica la norma general i se les afeg una, “-s”. Eixemple.: Ingnu -> Ingenus.

Paraules acabades en, “-ix”. Fan el seu plural afegint lo sufix, “-os”. Eixemple.: Peix -> Peixos. Algunes atres paraules acabades en, “-x”, tambe sequixen esta regla; Nex, Complex, Fix, Prolix, Anex, Crucifix, Lax, Ortodox, Heterodox, Prefix, Sufix, Infix, Perplex, Reflex.

Paraules acabades en, “-ig”, “-g”. Fomen el seu plural sustituint estes terminacions per la terminacio, “-jos”, i a soles se forma lo plural afegint una, “-s” a eixes terminacions en casos purament lliteraris. Eixemple.: Garaig -> Garajos. Nota.: Mai s'escriura, Garaijos. Excepcions. Despaig, Gavaig, Cartuig, Caig, que formen el seu plural canviant lo digraf, “ig”, per la silaba “chos”.

Paraules acabades en, “-ç”. Fan el seu plural afegint lo sufix, “-os” al singular. Eixemple. Felç -> Felços. Tambe sequixen esta regla els sufixos aumentatius acabats en, “-aç”, els despectius acabats en, “-uç” i els que indiquen materia o tendencia acabats en, “-iç”. Eixemples.: Bonaç -> Bonaços – Malaltuç -> Malaltuços – Pastic -> Pasticos. Excepcions. Calç, i, Falç, que fan el seu plural aixina, Calços i Falços. Nota. La paraula Romanç, es una excepcio d'entre les excepcions, puix te dos plurals, pero cadascun indica una cosa. Romanços, referint-se a les llengües romançes, i Romanços, referint-se a contar una historia.

Paraules acabades en els grups consonantics, “-sc”, “-sp”, “-st”, i “-x”. S'aplica la norma general.

Paraules acabades en, “-s”. Se les pot afegir lo sufix, “-os”, o “-ssos”, aço dependra de les normes d'ortografia. Repasar les Normes d'El Puig, apartat, Regles ortogràfiques de la, “s” i, “ss”. Excepcions, Algeps i (la) Pols, que son invariable i el seu numero se dedux del context del text o de l'articul que les precedix.

Paraules acabades en, “-as”, Eixemples.: Nas -> Nassos – Cas -> Casos.

Paraules acabades en, “-es”, Eixemples.: Deces -> Decesos – Ames – Amesos. Esta regla tambe la sequixen els participis, (Promes – Promesos) i els gentilicis, (Andalus – Andalusos), excepte Rus i Suïs que fan el seu plural com Russos i Suïssos. I les paraules que indiquen carrec, dignitat, titul... (Marqués – Marquesos).

Paraules acabades en, “-is”. Eixemples.: Anis -> Anissos – Avis -> Avisos.

Paraules acabades en, “-os. Eixemples.: Arros -> Arrossos – Espos -> Esposos. Ademés segueixen esta regla els adjectius acabats en, “-os” que deriven de substantiu o deus altres adjectius. (Vert -> Verdós -> Verdosos)

Paraules acabades en, “-us”. Eixemples.: Tramus -> Tramuços – Abus -> Abusos

Paraules invariables

Els Dies de la setmana, excepte, Dissabte i Diumenge, que fan el seu plural com, Dissabtes i Diumenges.

Les acabades en vocal atona mes, “s”. Eixemple.: L'Oasis -> Els Oasis.

Les acabades en vocal tònica mes, “s”. Eixemple.: El Pus -> Els Pus.

Algunes paraules invariables quan se substantiven, admeten lo plural en l'artícle. Eixemple.: El Si -> Els Si.

Paraules sense singular

Hi ha algunes paraules que a soles te forma plural, com, Alicates, Graelles, Paraigües, Nupcies, Esponsals...

Plural Femeni

Regla General

Se Construeix sobre'l femeni singular, i se forma substituint la, “a” final pel sufix, “-es”. Eixemple.: Culta -> Cultes.

Regles especials

Plurals iguals per a masculí o femeni. Hi ha paraules que s'escriuen igual en femeni que en masculí, i en lo plural ocorre lo mateix, també hi ha paraules que s'escriuen igual en plural masculí i femeni, se reconeix el seu gènere pel context de la frase o l'artícle que duen davant. Eixemple.: Greu, (singular, masculí – femeni) – Deportistes (Plural, masculí – Femeni).

Hi ha paraules que en lloc de canviar la, “a” pel sufix, “-es”, a soles afeguen una, “-s”. La majoria d'estes paraules solen ser femenines ja en el seu radical. Eixemple.: Mare -> Mares.

Unes altres paraules formen el seu femeni afegint lo sufix, “-ns”. Eixemple.: Fi -> fins – Verge -> Vergens

Paraules acabades en, “-ca”. Formen el seu plural canviant eixe sufix pel sufix, “-ques”. Eixemple.: Blanca -> Blanques.

Paraules acabades en, “-ga”. Formen el seu plural canviant eixe sufix pel sufix, “-gues”. Eixemple.: Amiga -> Amigues.

Paraules acabades en, “-ja”. Formen el seu plural canviant eixe sufix per una, “-ges”. Eixemple.: Roja -> Roges.

Paraules acabades en, “-ça”. Formen el seu plural canviant eixe, sufix, pel sufix, “-ces”. Eixemple.: Grandaça -> Grandaces.

Els Adjectius

Son les paraules que d'una o una altra manera modifiquen al substantiu.

Grau positiu

Es en lo que'l adjectiu se presenta sense ninguna modificació, expresant una qualitat, sense més. Eixemple.: Lo chiquet està fret.

Grau Comparatiu

Es lo que estableix una comparança entre dos termes. Se pot expressar en dos formes distintes

1.- Estructura sintàctica. Quan se posa una paraula davant i una altra darrere de l'adjectiu. Pot ser de,

Inferioritat. Se realisa aixina; menys / manco ... que. Eixemple.: Esta casa es menys gran que aquella.

Igualtat. Se construeix aixina; tan / no tan ... que. Eixemple.: Eixe chic no es tan menjador com yo.

Superlatiu. Se fa aixina.; mes ... que. Eixemple.: Les meues sabates son mes boniques que les teues.

2.- **Procediments Lexics.** Son un grup d'adjectius que poden sustituir ad una estructura sintactica.

Mes bo = Millor -> Mes bo que = Millor que.

Mes roïn = Pijor -> Mes roïn que = Pijor que.

Mes gran = Major -> Mes gran que -> Major que.

Mes chicotet = Menor -> Mes chicotet que -> Menor que.

Grau superlatiu

Es la quantitat de l'adjectiu en el seu grau mes alt. Hi ha varies procediments per a construir-lo.

1.- **Posant** davant de l'adjectiu, els adverbis, Molt o Ben. Eixemple.: La taula es molt / ben vella.

2.- **Afegint** al radical els sufixos, “-issim” (masculi), o “-issima”, (femeni). Eixemple.: Pepe es importantissim.

3.- **Si** l'adjectiu acaba en, “-bre”, lo sufix que deu de posar-se es, “-errim”, (masculi), “-errima”, (femeni). La, “r” original entre la, “b” i la, “e” es pergue. Eixemple.: Tu eres una personalitat celeberrima.

4.- **Els** adjectius acabats en, “-ble”, canvien este sufix pel sufix, “-bilissim”, (masculi), “-bilissima”, (femeni). Eixemple.: Eixa momia es horribilissima.

5.- **Per** un canvi total de la paraula. Esto a soles poden fer-lo un grup reduït d'adjectius.

Molt bo = Optim.

Molt roïn = Pessim.

Molt gran = Maxim.

Molt chicotet = Minim.

6.- **Per** mig d'estructures sintactiques. Posant davant dels adjectius; lo mes, lo menys, lo manco, i segons els casos, tambe se deu de posar darere de l'adjectiu; com, de, o que. Eixemple.: Eix es lo coche mes bonico que he vist.

Els diminutius

Els diminutius son paraules derivades d'una forma lexica base, i es construeixen per adicio al radical d'uns sufixos. Els diminutius afecten tant als substantius com als adjectius.

Sufixos diminutius.

“-et”, masculi. “-eta”, femeni. Eixemples.: Adjectius; chicotet – chicoteta. Substantius; caminet – careta

“-iu”, masculi. “-iua”, femeni. Eixemples.: Adjectiu; redoniu – redoniua. Substantiu; Gotiu – Cosiva.

“-ol”, masculi. “-ola”, femeni. Eixemples.: Adjectiu; verderol – verderola. Substantiu; sequiol – camisola.

“-ico”, masculi. “-ica”, femeni. Eixemples.: Estos sufixos diminutius s'apliquen molt als noms propis; Pere -> Perico – Vicenta -> Vicentica.

“-o”, masculi. “-ona”, femeni. Eixemples.: Almelo – Chicona.

“-i”, masculi, “-ina”, femeni. Eixemples.: Ratoli - Mantelina.

“-ell”, masculi, “-ella”, femeni. Eixemples.: Taulell - Portella.

“-ol”, masculi. “-ola”, femeni. Eixemples.: Filol – Camisola.

En la llengua valenciana tambe se poden fer diminutius de diminutius. Eixemple.: Poc -> Poquet -> Poquitu.

En valencià per a fer els diminutius dels noms propis se le lleva al nom la primera silaba i se l'afig una, “o” al final del nom.: Eixemples.: Jogim -> Gimo -> Chimo. -Salvador -> Vadoro -> Vaoro -> Voro. – Manuel -> Nelo – Rafael -> Felo – Miquel -> Quelo – Vicent -> Cento – Benet -> Neto.

Per a fer els diminutius d'atres noms en valencià, se l'afig al nom lo sufix, “-ot”. Eixemples.: Joan -> Joanot – Miquel -> Miquelot – Pere -> Perot – Nelo -> Nelot.

Els aumentatius

Son paraules derivades d'una forma lexica base, construint-se per l'adicio al radical d'uns sufixos.

Els aumentatius afecten tant als substantius com als adjectius.

Sufixos aumentatius.

“-ot”, masculi. “-ota”, femeni. Eixemples.: Cullerot – Grandota.

“-aç”, masculi. “-aça”, femeni. Eixemples.: Coçaç – Manaça.

Els despectius

Tambe son paraules derivades d'una base lexica i construïts mediant l'adició de sufixos.

Sufixos despectius.

“-uç”, masculí. “-uçà”, femení. Exemples.: Blancuç – Gentuçà.

“-ol”, masculí. “-ola”, femení. Exemples.: Merderol – Gentola.

Els articles

Els articles indiquen el gènere i nombre de les paraules que acompanyen. Exemple.: Lo fi – La fi – La crisi -> Les crisis.

Existeixen de dos tipus, els determinats i els indeterminats.

Determinats o Definites

Articles determinats	Singular	Plural
Masculí	El / Lo / L' / 'l	Els / Los
Femení	La / l'	Les
Neutre	Lo	----

Masculins

Els articles masculins són, "El" i "Lo". S'usen d'esta forma; davant dels noms que comencen per consonant s'escriu, "el", i davant dels noms que comencen per vocal s'escriu, "lo", que tradicionalment va apostrofat, "l'".

L'article, "lo", s'apostrofa quan la paraula a la que acompanya comença per haig o per vocal. Exemple.: L'all.

Ésta regla es valida solament per als noms, podent-se usar l'article, "lo", en qualsevol altre supòsit. Exemple. Lo qual vol dir...

Els articles, "el" i "lo" en les seues formes apostrofades o elidides no se diferencien en absolut, ni gràfica ni fonèticament. (l' – 'l)

L'article, "lo", com masculí està tradicionalment unit a paraules com, rei, carrer, rat penat (lo rei, lo carrer, lo rat penat), a més de formar part de frases fetes i d'us comú, com, Tot lo món; Em dona lo mateix.

Els plurals masculins mai s'apostrofen.

Femenins

Lo femení es, "la", i se pot usar tant en la seua forma completa com apostrofada. S'apostrofa quan la paraula a la que acompanya comença per vocal o per haig. Exemples.: L'invasión.

Neutre

L'article, "lo", usat com article neutre, no s'apostrofa mai. Exemple.: Lo que..., Lo qual..., Lo seu...

Una de les seues funcions primordials es substantivar els adjectius. Exemple.: Adjectiu; Bo -> Substantiu; Lo Bo. Adjectiu; Agradable -> Substantiu; Lo agradable.

L'article neutre, "lo", no té forma plural.

Articles indeterminats – Indefinits

Articles indeterminats	Singular	Plural
Masculí	U / Un / Uno	Uns / Unos
Femení	Una	Unes

Concorren en gènere i nombre en la paraula a la qual acompanyen. Unes vegades te dic que sí, i unes altres vegades que no.

L'article, "U", sol usar-se quan se referix a persones. Exemple.: U ha menjat molt.

Davant dels demostratius, "atre, atra, atres" sol posar-se l'article indeterminat que corresponga en gènere i nombre. Exemple.: Un altre dia escrivint aci.

Els pronoms personals

Són paraules que tenen significació ocasional, i que substitueixen al nom, (substantiu).

Els pronoms personals de 1° i 2° persona no distingeixen lo genero, a soles la tercera persona fa diferencia entre lo masculí i lo femení.

Els pronoms, nos i vos, quan van davant del verb s'escriuen lliures, (separats), pero quan van darrere s'unixen al verb en un guio.

Els pronoms invariables son aquells que no tenen possibilitat d'apostrofa ni elisio.

Els pronoms personals no van mai units al verb, sino sempre separats, apostrofats o units mediant guio.

Els pronoms a soles se poden posar darrere del verb, en les formes, infinitiu, gerundi, participi.

Lo pronom, "lo", quan va davant d'un verb començat per consonant prend la forma, "el".

Lo pronom, "los", si va davant d'un verb, adopta la forma, "els".

Lo pronom, "la", quan va darrere d'un verb, s'unixen ad ell per un guio, mai s'elidida.

A soles s'apostrofa davant del verb, i sempre que este començe per vocal.

Els pronoms, "les", i "ho", son invariables, quan van davant del verb van lliures i quan van darrere s'unixen ad ell mediant un guio.

Lo pronom, "li", es invariable, tant davant com darrere del verb. Si va davant del mateix, va lliure i si va darrere va unit mediant un guio. Lo plural de, "li", no es, "lis", sino, "los", "els".

Singular	1 ^o Persona	Yo – Me – Mi
Singular	2 ^o Persona	Tu – Te
Singular	3 ^o Persona	
	masculi	Ell – lo – li – se
	femeni	Ella – la
Plural	1 ^o Persona	Nosatres – Nos
Plural	2 ^o Persona	Vosatres – Vos
Plural	3 ^o Persona	
	masculi	Ells – Los – Se
	femeni	Elles – Les

Ademes d'estos pronoms personals, hi ha uns atres, a saber,

Nos.- 1° persona del plural. Presenta forma plural, pero se referix ad una sola persona, s'usa fent referencia a, papas, reis... Eixemple.: Nos, Joan Carles I

Vos.- 2° persona del plural, Presenta forma plural pero fa referencia ad una sola persona. Eixemple.: Com cap d'area, vos, debeu d'anar a Valencia.

Voste – Vostes.- 2° persona del singular i del plural respectivament, pero abdos fan referencia a la 3^a persona, en singular i plural respectivament. S'usa com forma de cortesia, o quan no se te confiança en la persona en la que es parla. Eixemple.: Voste, So Mariano es molt interesant.

Si.- 3° persona singular. Equivalent al pronom, Se.

Ho.- 3° persona singular. No distingeix lo genero ni lo numero. Pot substituir en qualsevol cas al pronom, "lo". Es invariable, mai s'apostrofa. Substitueix a demostratiu, (aço, allo, això), o frases sanseres. Eixemples.: Ell ven això -> Ell ho ven. – Ell compra tot lo bo -> Ell ho compra. Eixemples de frases.: ¿Quan haveu dut açò? No ho sabem. - ¿Quan vindras? No ho se. - Pareixia alt, pero no ho era.

En.- 3° persona. (En / Ne). No distingeix genero ni numero. Substitueix a circumstancials. Se pot usar en lloc d'un sustantiu en sentit partiu o una cantitat indeterminada. Eixemple.: ¿Tens pa?. No, no en tinc. - Quan hi haja bacore ne menjare. Se pot usar en lloc d'un sustantiu precedit d'un cardinal, (u, dos, tres...). Eixemple.: N'han sobrat dos. Se pot usar en lloc d'un sustantiu precedit d'un quantitatiu, (molt, poc, prou...). Eixemple.: Crec que no n'ha posat prou. Se pot usar en lloc d'un sustantiu precedit d'un indefinit, (uns, alguns, cert...). Eixemple.: Sempre conta certa historia, pero ne sap unes atres. Este pronom apareix com auxiliar en verps de moviment, quan son usats en forma reflexiva. Eixemple.: Yo me n'anire. Tambe pot reemplaçar al complement de la preposicio, "de". Eixemple.: Yo vullc mes d'aço. -> Yo en vullc mes.

Nota.: Si lo modificador es un articul, (el, la, lo, les, los, els), un possessiu, (el meu, mon, sa,...), un demostratiu, (este, eixe, aquella...) o un indefinit precedit d'un articul, (lo mateix, l'atre...), se substitueix per un articul, (el, la, lo, els, los, las), segons procedisca en la frase.: Eixemples.: Ell ven el llibre; Ell ven este llibre; Ell ven el seu llibre; Ell ven l'atre llibre -> Ell le ven.

Hi.- Pronom adverbial que substitueix a circumstancials de lloc. Invariable. Quan va davant de verb va lliure i quan va darrere s'unix ad este mediant un guio. Se pot usar de forma individual o en combinacions pronominals. Acompanya al verb haver, pero en estos casos lo verb haver no deu de concordar en la resta de la frase.: Eixemples.: Hi ha cases per llogar -> Correcte – Hi han cases per llogar -> Incorrecte. – Hi havia moltes gossos -> Correcte – Hi havien moltes gossos -> Incorrecte.

Acompanya també a uns altres verbs com, vore, trabar, tornar... en forma reflexiva. Exemple.: Encen la llum que no m'hi veig. Substitueix a circumstancials de lloc i a complements introduïts per qualsevol altra preposició que no siga, "de". Exemple.: Anaven pel camp i tu no hi estaves.

Forma dels pronoms febles segons la seua posició

Plena.- Darrere del verb acabat en consonant o diftong, unint-se ad este mitjançant un diftong.
Exemple.: Comprar-vos – Doneu-me

Reduïda.- Quan el verb acaba en vocal, s'apostrofa, excepte quan els pronoms són invariables.
Exemples.: Vende-le -> Vende'l – Mira-les -> Mira-les – Compra-ho -> Compra-ho.

Reforçada o Invertida.- Davant del verb quan este comença per consonant. Sempre va lliure.
Exemple.: Plena -> Ya te veig – Reforçada -> Ya et veig.

Elidida.- S'usa esta forma quan el verb comença per vocal o haig. Exemple.: Si no te hagueres deixat açò. -> Si no t'hagueres deixat açò. Quan els pronoms són invariables, no se poden elidir, Exemple.: Ho entraran tot.

		Darrere del verb		Davant del verb	
		Acabat en Consonant	Acabat en Vocal	Acabat en Consonant	Acabat en Vocal
Singular	1 ^o Persona	-me	'm	em / me	m'
Singular	2 ^a Persona	-te	't	et / te	t'
Singular	3 ^a Persona				
	Masculi	-lo / -ne / -ho / -li / -hi	'l / 'n / -ho / -li / -hi	el / en / ne / ho / li / hi	l' / n' / ho / li / hi
	Femeni	-la / ne / -ho / -li	-la / 'n / -ho / -li	la / en / ho / li	l' / n' / ho / li
Plural	1 ^a Persona	-nos	'ns	ens / nos / mos	nos
Plural	2 ^o Persona	-vos	-vos	Vos	Vos
Plural	3 ^o Persona				
	Masculi	-los / ne / -ho	'ls / 'n / -ho	els / en / ne / ho	els / n' / ho
	Femeni	-les / ne / -ho	-les / 'n / -ho	les / en / ne / ho	els / n' / ho

Fins aquí la forma i ús dels pronoms, però quan a soles u acompanya al verb.

Un verb i dos pronoms. (Binaries)

S'elidida el segon pronom sempre que es pugui, o siga, sempre que'l segon no siga, hi, ho, li, en eixe cas s'apostrofa el primer. Exemples.: Emporta + te + el -> Emporta-te'l – Escriu + me + hi -> Escriu'm-hi

Davant del verb van apostrofats, elidits o lliures, però mai units per un guió. Exemples.: Vos ho diu. – Li n'ofereix.

Si el verb comença per vocal o haig, el pronom s'apostrofa en el verb, no en l'altre pronom.
Exemple.: Li + lo + omplia -> Li l'omplia

Darrere del verb, les combinacions sempre van unides per un guió.: Exemples.: Aclarix + nos + les -> Aclarix-nos-les. – Ompli + te + el -> Ompli-te'l.

Un verb i tres pronoms. (Ternaries)

Si van davant del verb, el primer pronom va lliure i en forma plena, els altres dos segueixen les normes de les combinacions binaries. Exemple.: Mon pare me + ne + hi conta -> Mon pare me n'hi conta.

Si van darrere del verb, el primer pronom va en forma plena, unit al verb per un guió, els altres dos pronoms segueixen les regles de les combinacions binaries. Exemple.: Emporta + te + en + hi -> Emporta-te n'hi

Un verb i quatre pronoms. (Quaternaries)

Esta possibilitat es sumament rara i poques vegades se dona en la llengua parlada normalment.

Els pronoms demostratius

Estos pronoms establixen una relació d'espai respecte a qui parla. Est - este / a, proximitat immediata, eix – eixe / a, expressa certa distància, aquell, aquella, establix lluntesa en lo parlant. Com tots els pronoms, la seua significació es ocasional.

Davant dels pronoms demostratius, no s'usen articles.

Singular		Plural	
Masculi	Femeni	Masculi	Femeni
Est – Este	Esta	Estos	Estes
Eix - Eixe	Eixa	Eixos	Eixes
Aquell	Aquella	Aquells	Aquelles

Els pronoms, est i eix, s'usen davant de paraules que comencen per haig o per vocal. Eixemple.: Eix home – Est es lo nou.

Invariables

	Neutres	Adverbials
1ª Persona	Aço	Aci
2ª Persona	Aixo	Ahi
3ª Persona	Allò	Alli

Eixemples.: Un quart d'aço – Ves per ahi – Ho he vist per alli – M'agrada aço – Això ya ho sabia yo – Dona'm aquella – Eixes cases son molt altes

Els pronoms possessius

Indiquen possessió o pertinença.

No indiquen lo gènere de la persona o nom que senyala. Eixemple.: Lluïsa, ha fet el seu treball. (seu -> masculí, Lluïsa -> femení). Tampoc indica lo número de la persona o nom que senyala. Eixemple.: Eixos llibres son seus. (son seus -> de ell. Seus -> plural – de ell -> singular).

A soles les formes nostre / a, vostre / a, fan referència al plural, però segueixen sense fer referència al gènere de la persona al que senyala en l'oració. Eixemple.: Pere i Joan, haveu fet la vostra feina. (Pere i Joan, -> masculí, plural – Vostra -> femení, plural)

Lo gènere i número dels pronoms possessius se relacionen en lo nom que acompanyen, però no en la persona a la que se referixen.: El meu ganivet. (El meu, i ganivet -> masculí, però pot ser, "ella", qui parle.)

			Formes Tòniques		Formes Atones	
			Masculi	Femeni	Masculi	Femeni
1ª Persona	Un Posseïdor	Singular	Meu	Meua	Mon	Ma
		Plural	Meus	Meues	Mos	Mes
	Mes d'un Posseïdor	Singular	Nostre	Nostra	---	---
		Plural	Nostres	Nostres	---	---
2ª Persona	Un Posseïdor	Singular	Teu	Teua	Ton	Ta
		Plural	Teus	Teuas	Tos	Tes
	Mes d'un Posseïdor	Singular	Vostre	Vostra	---	---
		Plural	Vostres	Vostres	---	---
3ª Persona	Un Posseïdor	Singular	Seu	Seua	Son	Sa
		Plural	Seus	Seues	Sos	Ses
	Mes d'un Posseïdor	Singular	Seu	Seua	---	---
		Plural	Seus	Seues	---	---

Les formes tòniques van sempre precedides d'article. Eixemples.: Eixe coche es el meu / el teu / el seu.

Les formes atones plurals, indistintament, poden o no llevar articul.: Eixemple.: Este es el nostre (el vostre) coche – Este es nostre (vostre) coche.

Quan lo substantiu va precedit d'un indefinit o demostratiu, no es posa articul davant del possessiu, i la colocacio del nom es entre dos pronoms. Eixemple.: Un germa teu arribà cansat.

Despres dels verps, les formes atones tambe poden perdre l'articul. Eixemple.: Eixa es teua – Eixa es la teua. Les dos formes son correctes.

Els pronoms atons solen usar-se davant de les paraules, “casa” i “vida” i dels partitius, pero segons lo parlant i la construccio de les oracions, pot usar-se en substitucio dels tonics. Eixemples.: Eixa es la teua casa -> Eixa es ta casa (Correcte). – Eixa es la teua -> Eixa es ta. (Incorrecte).

Els numerals

Cardinals

Els numeros mai se separen en guions. Eixemples.: Vintitres, vint i u.

Numeros cardinals simples. – Independentment del seu valor numeric, son aquells que no poden separar-se en uns atres numeros. Ejemplo.: Cent – Dotze.

Numeros cardinals composts.- Son aquells que independentment del seu valor numeric, poden separar-se en cardinals simples. Eixemple.: Dos mil -> Dos i Mil

A soles tenen genero i numero els cardinals; un -> una; les centenes, doscents – doscentes.

Lo numero dos en femeni sempre es diu, “dos”, no te femeni.

A soles alguns numeros com, millo, billo... tenen plural, millons, billons. Quan estos numeros van units ad un nom s'unix ad este per la preposicio “de”. Eixemple.: Un millo d'ulleres.

Les series de decenes seguides d'unitats s'escriuen junt.: Eixemple.: vintidos, xixantacinc.

S'escriuen separats;

Centenes i unitats; -> Cent tres

Centenes i decenes; -> Cent trenta

Mil i unitats; -> Mil dos

Mil i decenes; -> Tresmil vint

Mil i centenes; -> Mil doscents

Els termens, millo, billo... sempre van separats.

Lo numero 1, te variacions de genero i numero; un – uns – una – unes.

Excepte les normes ya exposades, els numeros no diferencien entre genero o numero. Eixemple.: Els vint son alts -> Les vint son altes.

Ordinals

Numeros ordinals simples.- Independentment del seu valor numeric, son aquells que no poden separar-se en uns atres numeros ordinals. Eixemple.: Vigésim.

Numeros ordinals composts. – Independentment del seu valor numeric, son aquells que poden separa-se en uns atres numeros ordinals. Eixemple.: Trigesim primer

Tenen genero i numero, i poden concordar en lo substantiu al que acompanyen.: Eixemples.: Primer arbre; Primers arbres; Primera casa; Primeres cases.

L'ordinal, “Primer”, pot usar-se com adverb. Eixemple.: Lo primer es dir aço.

Partitius

Son aquells que expressen fraccio o particio d'atra cantitat; mig, mija, terç, terça, quart, quarta, decim, decima, centesim, centesima, milésim, milésima, millonesim, millonesima...

La forma molt habitual de dir els numerals son usant derivacions del sufix, “-au”. Eixemples.: onzau, quinzau, trescentsau...

Per a designar parts d'una cosa els ordinals s'usen junt a la paraula, “part”, concordant en esta en femeni. Eixemple.: Dos quintes parts.

Multiples

Son els que expressen una cantitat que conta en cert numero de vegaes l'unitat; Simple, doble, triple, quadruple, octuple, nonuple, centuple...

Quan s'usen com adjectius, poden arribar a tindre numero.: Eixemple.: Persones simples.

Colectius

Servixen per a determinar en singular un grup d'elements.

2 – Un Par	12 – Una Dotzena
3 – Un Tern	15 – Una Quincena
4 – Un Quèrn	20 – Una vintena
9 – Una Novena	100 – Una Centena
10 – Una desena	1000 – Un Miller

Per ad unir-se ad un nom necessiten d'una construcció del tipus, número + de + nom (en plural).
Eixemple.: Un par de melons.

En algunes ocasions també poden anar a soles. Eixemple.: Dona-me'n un par

Quantitatiu indefinits

Son aquells que es referixen a persones o coses de forma indeterminada.

U, Algu i Ningú; sempre se referixen a persones.

Tal; Qualsevol; Res; No res; Cada; Tot; Massa; Prou; Tant; Quant; Molt; Poc; Gens; Mes; No; Cap, Manco, atre, U / Un, Mateix

Gens; en frases afirmatives i condicionals, equival a poc. Eixemple.: Gens d'arros.

L'expressió, "no res", no va unida mitjançant un guió.

Algunes expressions tenen gènere i número. Eixemple.: Tant, tans, tanta, tantes.

Algunes expressions tenen una terminació en plural i dos en singular, masculí i femení. Eixemple.: (atre, atra, atres).

La majoria d'estes expressions no presenten variació ni de gènere ni de número. Eixemples.: Cada, cap, gens, mes, menys, manco, prou, qualsevol.

La forma, "cada", té dos composts, a saber; Cadascun -> Cada u – Cadascuna -> Cada una.

Quan lo pronom U / Un, s'usa en valor de substantiu i de persona, en general adopta la forma, " U ".
Eixemple.: U ha cridat a sa mare.

Els pronoms relatius

Tenen la particularitat d'introduir unes proposicions nomenades, relatives.

Formes variables. – Presenten flexió, tenint canvis de gènere i número.

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
Lo qual	La qual	Els quals	Les quals
Quant	Quanta	Quanta	Quantes

Lo pronom "qual", sempre va precedit d'un article, estos son els nomenats, pronoms relatius composts. Eixemple.: La pel·lícula de la qual parlem està molt bé.

Formes invariables. – No presenten flexió, per lo tant, no varien de gènere ni número.

Atons. – "Que". – Referit a persones o coses

Tònics. – "Qui". – Referit a persones. "Que". – Referit a coses.

Quan s'usa lo pronom, "Que", referit a persones, la persona a la que es referix està present en l'oració. Eixemple.: Els chiquets que juguen molt, es faran grans.

Lo pronom, "Qui", sempre es referix a persones, i eixes persones estan presents en la frase. Eixemple.: Qui tinga pels, que es pentine.

On, (A on), es un pronom relatiu adverbial.

Eixemples.: Lo chicot que està birbant es el meu. - ¿Qui està chiulant?. – L'estrela que veus es Venus. – Busca qui t'ha pegat. - ¿Qué veus?. – Mos verem lo dia que vingues. – Estes son les hores que tenim obertes. – Qui del llop parla, pronte li ix. – Els qui vullguen que vinguen.

Els pronoms interrogatius i exclamatius

Tenen significació ocasional i senyalen al nom de la persona o cosa per la qual pregunten o realcen.

Sobre estos pronoms recau la tonicitat de l'oració. Eixemple.: ¿Qui es?. ¿Mira qui ve?

Variable. – Son els que presenten flexió, per lo tant, variació de gènere i número.

Singular		Plural	
Masculi	Femeni	Masculi	Femeni
Quin	Quina	Quins	Quines
Quant	Quanta	Quanta	Quantes

Invariables. – Son els que no presenten flexio verbal.

Neutres. – Qui – Que

Adverbials. – On / A on – Quan

Eixemples.: ¿Qui crida? - ¡A qui m'has nomenat! - ¿Qué vols? - ¡Que dius! - ¿Quin ha segut? - ¡Quins eixemples has posat! - ¿Quin remei serà el teu?

Davant d'un substantiu s'usa la forma, “Quin”, “Quina”. Eixemples.: ¿De quin llibre em parles? - ¿Quina hora es?

Les formes, “la que”, “la qual”, se poden reduir a, “Quina”. Eixemple.: No se la que em dius -> No se quina em dius.

Hi ha pronoms adverbials que reemplaçen a tota una oracio.

Com = De quina manera. Eixemple.: ¿Com ho has fet? -> ¿De quina manera ho has fet?

On / A on = En quin lloc. Eixemple.: ¿On ha passat? -> ¿En quin lloc ha passat?

Quan = En quim moment. Eixemple.: ¿Quan se n'anira? -> ¿En quin moment se n'anira?

L'adverbi

Son paraules que per la seua funcio s'han caracterisat principalment per modificar al verp, a l'adjectiu o a un altre adverbi. Eixemple.: S'entenc prou – Esta molt llunt.

Adverbis composts. – Son aquells que mediant un conjunt de paraules realisen la funcio d'un adverbi. Eixemple.: Abans d'ahir – Cap a dins.

Adverbis simples. – Son els fonamentals i basics. Eixemples.: Aixina, Be, Si, Llunt...

Hi ha adverbis que deriven d'adjectius, aplicant lo sufix, “-ment”, a la forma femenina, si la te. Eixemples.: Comunament, Granment, Feliçment, Directament, Desgraciadament, Ricament...

En cas de que l'adjectiu continga lo sufix, “-issim” se l'afegirà lo sufix, “-ment” a l'adjectiu femeni, (“-issima”). Eixemple.: Certissimament.

Alguns adverbis presenten graus de significacio. Eixemples.: Be -> Millor – Mal -> Pijor.

Tambe se le pot afegir lo sufix, “-issim”. Eixemple.: Propissim – Lluntissim

En alguns casos se pot afegir algu prefix. Eixemple.: Requetebe – Remalament.

En alguns casos els adverbis de modo, temps, lloc i cantitat adopten lo sufix, “-et”. Eixemple.: Probablement, efectivament.

Classificacio

Invariables que afecten directament a la frase,

D'afirmacio.: Si, Tambe, Inclos, Segur, Just, Ya...

Derivats d'adjectius.: Verdaderament, Certament, Naturalment, Efectivament...

Locucions.: Ausades, De veres, Sense dubte, En efecte...

De Negacio.: No, Ni Tampoc, Mai...

Locucions.: De cap manera, Ni tan a soles...

De dubte.: A cas, Provablement, Si a cas, Potser, Qui sap, Tal vegada, Per casualitat, Es probable...

Invariable que afecten indirectament a l'oracio,

De Temps.: Abans, Despues, Pronte, Ara, Mentres, Ya, Sempre, Enguany, Antany, Sovint...

Conceptuals composts.: Mentrestant, Jamai, L'endema, Despusahir, Despusdema...

Expressions compostes.: Dema de mati, Dema de vesprada, dema de migjorn...

Locucions.: De seguida, A voltes, De tant en tant, A boqueta nit, Una volta, A temps...

Pronominal.: a loes existix, Quan.

De Lloc.: Prop, Llunt, Baix, Arreu, Dalt, Amunt, Avall, Damunt, Davall, Dins, Fora...

Conceptuals.: Per davant, Cap avant, Per arrere, Cap arrere, De prop, A prop...

Locucions.: A banda, Al (en) mig, Pel revés, Dalt de tot...

De Cantitat.: Molt, Poc, Prou, Tant, Gens, Mes, Menys, Manco, Massa, Quasi, Ben, Solament...

Numerales.: Mig

Conceptuals composts.: A munto, A manta, A penes, Bona cosa, A grapats...

Pronominal.: A soles existix, Quant

Usualment, quan l'adverbi, "Molt", s'usa en frases en singular, sol anar seguit de la preposició, "de", però quan s'usa en plural, "Molts", no se pospon dita preposició. Exemple.: Tinc Molt de pa – Tinc Moltes pans.

De Modo.: Be, Mal, De pressa, Aixina, Arreu, Com...

Conceptuals.: Aixina, Aixina mateix (a), D'espai...

Locucions.: A borbollons, A ceges, A dolls, A bosques...

Ordinals.: Primerament, Segonament, ultimament, darrerament, consegüentment...

Pronominals, de significació ocasional,

Interrogatius-Exclamatius.: Quant, Quan, (a) On, Com i Que.

Relatius.: Quan, Com...

Indefinit. A soles existix.: Onsevol.

De lloc.: (A) On

L'adverbi (A) On, pot dur davant les preposicions; de, per, fins, cap (a).

Demostratius.: Aci, Ahi, Allí, Alla, Fora de, Llunt de, Fora d'ací...

L'adverbi, "Be", Davant d'un adjectiu, participi o un altre adverbi, pren la forma, "Ben"

La preposició

Es la partícula o part de l'oració que servix d'enllaç entre dos elements de dins de la frase.

Son invariables. No tenen flexió, per lo tant no tenen gènere ni nombre.

Simples. – Son les verdaderes preposicions.: A (Ad), De, En, Entre, Sense (Sense davant de vocal o haig), Contra, Segons, Sobre, Vora. Exemple.: M'agrada passejar vora la mar.

Compostes. – Les que estan formades per més d'una paraula.: Cap a, Des de. Exemple.: Est estiu vijaré cap al sur.

Ambivalents. – Les que poden aparèixer en forma simple o composta.: Fins -> Fins a – Per -> Per a. Exemples.: Fins demà – Espera't fins al final

Combinacions de preposicions

Es la combinació de dos o més preposicions com si foren una sola.: De per, Fins per a, D'entre. Exemple.: L'ha triat d'entre totes.

Locucions prepositives. – Son construccions formades per adverbis, substantius, preposicions, etc, les quals, totes elles juntes, funcionen com si realment foren una preposició; A fi de, A pesar de, En lloc de, Tocant a, En quant, No obstant... Exemple.: Vindrà Joan en lloc de son pare.

Hi ha alguns adverbis que poden arribar a realitzar funcions de preposició, encara que sempre tenen que dur la preposició, "de", darrere; Damunt de, Dins de, Fora de, Baix de, Prop de, Llunt de. Exemple.: Damunt de la taula està això.

La conjunció

Son paraules d'enllaç que unixen elements o proposicions sintàcticament iguals dins de la mateixa oració, o unint oracions. Quan unixen oracions, estes segueixen mantenint la seua independència com tals.

En general les conjuncions enllaçen elements més amples o superiors que els que enllaçen les preposicions.

Classes

Coordinades, (Propies). Estas son les conjuncions propiament dites.

Copulatives. – Indiquen unió; i, ni. Exemple.: Son las deu i ya tinc son – No s'ha cansat ni es cararà en sa vida.

Encara que la paraula següent a la, "i", començe també per, "i", se segueix utilitzant esta conjunció.

Disjuntives. – Indiquen que s'ha de triar entre una de les seues proposicions; o. També se pot usar; Be, Ya, Siga repetides davant de cada element relacionat. Exemple.: Vas o Vens – O be parles o be calles.

Adversatives. – Indiquen contraposició dels elements relacionats; Pero, No obstant, Tan Mateix, Sino, Abans, Encara, Que. Exemple.: Pots anar on vulgues, però no tornes tart.

Consecutives. – Manifesten que u dels elements relacionats es un efecte, una conseqüència de l'altre; Puix, Aixina. Exemple.: Ara vaig, puix estic lliure.

Continuatives. – Indiquen l'adició d'un concepte nou a un altre anteriorment mencionat; A mes, Aixina mateix, Encara. Exemple.: Tens una caries, a mes un pont.

Locucions conjuntives. – Combinacions de paraules que actuen a modo de conjuncio. Disjuntiva; Ya siga. Adversativa; No obstant, A pesar de, Be que. Consecutives; Per consegüent, Per tant.

Subordinades, (Impropies). Son particules que realment no son conjuncions, encara que se les considere impropriament com a tals. Son totes les expressions usades per a conecar una i una altra proposicio respecte a la qual mante una relacio d'independencia.

Temporals. – Expressen temps; Quan, Mentres, Sempre (que), Abans que, Cada vegada que, Cada volta que, des de que, despres que, fins que... Eixemple.: No ha tornat des de que s'ha comprat la tele.

Casuals. – Indiquen la causa per la qual se realisa, o no se realisa l'accio de la preposicio principal; perque, ya que, puix que, vist que, con que... Eixemple.: No t'ho dic perque es un secret.

Concessives. – Expressen un impediment a pesar del qual, l'accio de la proposicio principal no deixa de realisar-se; Per mes que, A Pesar (de) que, Encara que... Eixemple.: Per mes que plores no va tornar mai.

Condicionals. – Manifesten una condicio per a la realisacio de l'accio de la proposicio principal; Si, Sempre que, Mentres que, Com, A soles que, Tota vegada que, Posat que... Eixemple.: T'ho done si vens aci.

Modals. – Expressen lo modo o la manera de com se realisa l'accio de la proposicio principal; Com, Segons, Com si, Aixina com... Eixemple.: Aixina com t'ho conte Maria.

Finals. – Expressen la finalitat que persegueix la proposicio principal; Perque, Per a que, A fi que, A fi de, A fi de que, Per tal que, Per tal de, Per tal de que... Eixemple.: Me'l lleve a fi de que no es perga.

L'Interjeccio

Uns la definixen com una classe especial d'oracio simple i uns altres pensen que està fora d'una estructura oracional.

Sempre funcionen fora o independentment de qualsevol altra oracio. Eixemples.: ¡Fora! - ¡Buf!

Hi ha ocasions en les que poden arribar a ser verdaderes oracions, encara que extremadament condensades, en unes altres no passen de ser una simple onomatopeya, pero de qualsevol modo, tenen que llegir-se dins d'un context per a poder comprendre perfectament el seu significat.

Solen apareixer en forma exclamativa i tenen un marcat caracter expressiu i / o apelatiu.

Tenen una entonacio diferent, normalment mes fort que la resta del text.

Classes

Per lo numero de paraules que les componen.

Una sola paraula. - ¡Eh!, ¡Redell!, ¡Prou!, ¡Chof!...

Mes d'una paraula. - ¡Sera posible!, ¡A bona hora!, ¡Vaya, home!...

Per lo significat que tenen.

Expressen sensacions o emocions de la persona que parla. - ¡No sigues aixina, Che!, ¡No em fotes!...

Fan funcions de cridada, per ad atraure l'atencio de l'oyent. - ¡Eh!, vine aci. - ¡Tu!, Porta això.

Onomatopeyes. - ¡Plas!, ¡Pum!, ¡Toc!, Quan beu faç ¡glub! ¡glub!

Per l'origen i formacio.

Son les interjeccions propiament dites, les que fora de l'interjeccio no tenen un altre sentit. - ¡Ai!, ¡Oh!, ¡Che!, ¡Bah!, ¡Um!...

Per la traslacio sintactica de paraules de unes altres categories, que es convertixen en interjeccions. - ¡Bo!, ¡Escolta!, ¡Dimoni!, ¡Pas!...

Locucions interjectives.

Frases sanceras que actuen a modo d'interjeccions. - ¡Mare de Deu!, ¡A bona hora!.

Les contraccions

Solen ser l'unio entre una preposicio, "a", "de", "per", quan van seguides de l'articul, "el" masculí.

a + el = al

de + el = del

per + el = pel

Si la paraula següent comença per vocal o haig, l'articul masculí pren la forma, "lo", per lo que s'apostrofa en dita paraula. Eixemple.: Esto es del gos – Este es de l'home. Primero es l'apostrofament i despres la contraccio.

a + els = als

de + els = dels

per + els = pels

Antigament existia una altra contracció de la preposició, "per", en el demostratiu, "aço", i encara que en l'actualitat està pràcticament en desús, s'està tornant a recuperar per ser eminentment valenciana.

per + aço = perço

Un tipus de contracció especial són les creades popularment, les quals no segueixen una estructura determinada.

A casa de, o En casa de = Ca. Exemple.: Me'n vaig a casa de la yaya -> Me'n vaig ca la yaya. – Estic en casa de la yaya -> Estic ca la yaya.

A casa del, o, En casa del = Cal. Exemple.: Me'n vaig a casa del yayo -> Me'n vaig cal yayo. – Estic en casa del yayo -> Estic cal yayo.

Els apocops

Són la reducció de les paraules llevant lletres del final.

La majoria dels apocops són de formació popular.

So. – Señor, Señora. Exemple.: So Benet – So Ana. Mani s'apostrofa.

Enca. – Encara. Exemple.: Enca tinc fam -> Encara tinc fam.

Anexes i consideracions

A) Els punts cardinals composts, o els substantius que usen noms de punts cardinals per a la seua construcció, s'escriuen tot seguit, no s'usen guions per a separar les paraules. Exemple.: Surest. – Suramerica.

B) Lo pronom personal, "ens" està caent en desús per les seues connotacions externes a l'idioma valencià. En el seu lloc, el saber popular lo està substituint pel 'pronom' "Mos". Exemple.: No mos fareu mal.

C) Els pronoms, "nosatros", "nosatres", encara que no siga pel mateix motiu, també està tenint un canvi, cap a, "mosatros" i "mosatres". Ara mateix se diu més la forma popular que l'acadèmica.

D) Els tractaments de distinció i / o cortesia, "En" i "NA"

En. – S'usa en noms de persones en masculí, que comencen per vocal o per consonant. Exemple.: En Benet. – En Eustaqui.

Na. – S'usa en noms de persones en femení. Quan els noms comencen per consonant s'usa la seua forma plena, però quan lo nom comence per vocal, s'apostrofa en este. Exemple.: Na Lluçia – N'Ana

Algunes notes sobre alguns signes de puntuació

Punt i seguit. (.). – S'usa per a separar oracions d'un mateix paràgraf i marcar lo final d'elles.

Punt i final. (.). – Separa els diferents paràgrafs d'un text.

Punt i coma. (;). – Separa els diferents elements d'una enumeració que ja conte comes, o be frases senceres encadenades en unes altres per un mateix contingut, molt usualment, una frase constituïx lo comentari d'una anterior. Darrere de punt i coma s'escriu minúscula.

Coma. (,). – Marca una pausa suau en la lectura, que pot deure's a múltiples supòsits, com, enumeració, marcatge de sobreentenuts, indicadors circumstancials, trencament d'ambigüitats, etc.

Els signes d'interrogació. (¿ ?). – S'usen per a expressar una pregunta dins d'un text. Hi ha dos signes diferents, u per a lo principi de la frase interrogativa, (¿), i un altre per a lo final de la frase interrogativa, (?). Lo punt del signe d'interrogació final, servix com punt i seguit, o be com punt i final.

Els signes d'admiració, o, exclamació. (¡ !). – S'usen per a emocions, sorpresa, ira... dins d'un text. Hi ha dos signes diferents, u per a lo principi de la frase admirativa, (¡), i un altre per a lo final de la frase admirativa, (!). Lo punt del signe d'admiració final, servix com punt i seguit, o be com punt i final.

Els punts suspensius. (...). – Són tres consecutius, i s'usen per a deixar deliberadament, una frase incompleta, per qualsevol motiu o per qualsevol fi. L'últim punt d'estos punts suspensius, servix de punt i seguit, o be de punt i final.

Curs Basic de Valencià

Creat per, Joan Benet, per a Llengua Valenciana Si

<http://www.lenguavalencianasi.com>

<http://www.lenguavalencianasi.es.vg>

info@lenguavalencianasi.com

mantenedor@lenguavalencianasi.com

Valencia

23 d'octubre de 2003